

Bijbelstudie 4: Jakobus 3

Het effect van woorden

Dit gedeelte van Jakobus is bekend vanwege de thematiek van de tong: De tong is een klein lichaamsdeel, dat moeilijk te beheersen is. Met onze tong spreken we en onze woorden kunnen een positieve en een negatieve invloed hebben. Met woorden kunnen we iemand uitschelden, een doodsbedreiging typen of uitspreken, iemands reputatie door roddel en kwaad spreken beschadigen. Met onze tong kunnen we God loven, onze waardering voor onze medemens uitspreken, iemand een compliment geven, een zegenwens uitspreken.

Roddel en evangelie

Als je ergens bij hoort, dan praat je al heel snel over anderen. Je praat dan over mensen die je samen kent. Dat hoeft niet gelijk negatief te zijn: het kan zijn dat je wilt doorgeven hoe met het iemand gaat. Als je samen over iemand anders praat, kan het een teken van betrokkenheid zijn. Maar wanneer die betrokkenheid er niet is en het praten over iemand die er niet bij is meer in het teken staat van sensatie, dan wordt het al snel geroddel. De kunst is om het praten over iemand niet tot roddel te laten worden. Op de opleiding leerde ik: je moet van roddel evangelie maken. In het Engels is deze wijziging makkelijker te begrijpen: je moet van *gossip* (roddel) *gospel* (evangelie) maken. Je maakt het praten over een ander tot evangelie, wanneer je de gezamenlijke band ervaart van iemand die een broeder of zuster in de Heer is, als in je spreken over iemand duidelijk wordt dat je het beste met iemand voor hebt. Als je in je praten over iemand beseft dat degene over wie je spreekt een schepsel van God is.

Wanneer je over een ander praat, is het geen sensatiezucht maar heeft het de warmte van Gods liefde en betrokkenheid.

Leiding geven

Nu waarschuwt Jakobus niet voor roddelen in het algemeen. Het staat in het kader waarin Jakobus de gemeenteleden waarschuwt dat ze niet allemaal een leidinggevende taak in de gemeente zouden moeten willen ambiëren: *U moet niet allemaal leermeesters willen zijn, mijn broeders* (3:1a). Het lijkt er op dat er de gemeente, waaraan Jakobus schrijft, de leden gevoelig zijn voor een bepaalde status. Iemand die rijk is kennen ze veel status toe. Door een leermeester te worden kunnen zij zelf in aanzien stijgen. Jakobus waarschuwt hen: Ambitie is geen goede zaak. Want je gaat voorbij aan de verantwoordelijkheid die je hebt. In het laatste oordeel zal de Heere de leraren in de gemeente aan een strenger oordeel onderwerpen: zij zijn als herders verantwoordelijk voor de zorg van Christus' schapen. Hebben de leraars van de gemeente de juiste zorg voor de leden van Christus' gemeente gehad? Of hebben ze hen bij Christus vandaan gedreven?

Een volmaakt mens

Ook degenen die leiding geven aan de gemeente maken fouten. Ook zij struikelen. Niemand is volmaakt. Hier is weer dat woord dat steeds bij Jakobus terugkomt. Jakobus is niet geïnteresseerd in perfecte mensen. Voor hem betekent *volmaakt*: dat je met je hele bestaan op Christus bent gericht. Je hart kent geen andere Heer. Je wordt door niets afgeleid van deze gerichtheid op Christus. Je gaat niet in op de verleidingen die er zijn. Je hebt geen behoefte om van twee walletjes te eten. Je hoeft naast je aandacht voor Christus niet bezig te zijn met wat de wereld je aan verleidingen biedt. Al kun je deze volmaaktheid niet behalen in het aardse leven, je moet er volgens Jakobus wel naar streven om deze volmaaktheid te behalen. Je hart moet een eenheid zijn in een gerichtheid op Christus.

Zelfbeheersing

De gerichtheid op Christus is een vorm van zelfbeheersing. Je weet van verleidingen die er kunnen zijn. Verleidingen die je van Christus vandaan willen voeren. Je laat je echter daardoor niet in verleiding brengen. Je laat je niet van het pad afvoeren. Dat gaat niet vanzelf: het kost zelfbeheersing. Het kost strijd tegen allerlei verlangens en begeerten die er in je zijn: het verlangen om een toonaangevende plek te hebben in de gemeente, om een vinger in de pap te hebben, om gezien te worden.

Geloven is een strijd. Ook een strijd met jezelf. Bij Christus horen is jezelf leren beheersen. In het boek van de Spreuken wordt deze zelfbeheersing aangeprezen: *wie zijn geest beheerst, is beter dan wie een stad inneemt* (Spreuken 16:32). Wie zichzelf beheerst is krachtig. Wie zichzelf leert beheersen is op weg om wijs te worden. Geloven betekent ook de vorming van je karakter.

Ook de tong beheersen

Deze zelfbeheersing betekent ook jezelf kunnen beheersen in je spreken. In Psalm 141 klinkt het gebed om een wacht voor de mond te krijgen: *HEERE, zet een wacht voor mijn mond, behoed de deur van mijn lippen.* (Psalm 141:3) Woorden hebben effect: Wanneer ik negatief over iemand praat, gaan mijn negatieve woorden de kijk op diegene bepalen. Wanneer ik zeg dat iemand geen goed christen is, kan dat tot gevolg hebben dat iemand door de rest van de gemeente buiten de gemeente gesloten zal worden. Onze tong is maar een klein lichaamsdeel, maar o zo moeilijk te beheersen. Iedereen kan wel een voorbeeld noemen waarin je te snel een oordeel over iemand sprak, te snel een negatief woord over of tegen iemand zei. Als je als struikelt, omdat je je mond niet kunt beheersen, bereik je al die volmaaktheid niet waartoe Jakobus oproept.

Een klein lichaamsdeel

De tong is maar een klein lichaamsdeel, maar kan wel de zwakte van ons mensen vormen. We kunnen heel wat dieren temmen, zegt Jakobus, maar het is voor ons niet eenvoudig om onze tong te temmen. We kunnen met een klein bit een groot paard aansturen. Met een klein roer kunnen we een heel groot schip sturen en zelfs laten keren. Maar hoe klein onze tong ook is, het is veel moeilijker om ons spreken in toom te houden. Onze tong is een gevaarlijk orgaan. Zoals een klein vlammetje een verwoestende vuurzee kan veroorzaken, waarbij een complete boerderij of een groot deel van het bos afbrandt, zo kan ons spreken verwoestende gevolgen hebben.

Waar het hart vol van is...

Het is niet onze tong die de bron is van ons kwaadspreken over een ander. Zo heeft God ons niet geschapen. Hij heeft ons geschapen om steeds onze medemensen goed te doen. Ook in ons spreken over hen. Zo kunnen we onze tong nog steeds gebruiken: we kunnen onze medemensen zegenen en God loven. Dan gebruiken we onze tong, zoals God ons de tong gegeven heeft. Er is door de zonde echter ook een verkeerd gebruik gekomen: door onze medemens te vervloeken en uit te schelden, door allerlei negatieve oordelen over een ander uit te spreken. Dat we de tong zo kunnen gebruiken ligt niet aan de tong, maar aan ons hart. Jakobus gebruikt hetzelfde beeld als Jezus gebruikte: Aan de vruchten kent men de boom. Hoe je over een ander spreekt, is een vrucht die te zien is. Hoe je over een ander spreekt, laat zien hoe je hart er aan toe is: is je hart van Christus of heerst in je hart de zonde? Als in je hart nog de zonde woont, mist je hart die éénheid waar Jakobus het steeds over heeft: je hart mag alleen maar vol van Christus zijn. Als je hart niet van Christus is, is dat ook aan je doen en laten te merken. Je kunt dat niet camoufleren.

Karaktervorming

Geloof draait om karaktervorming. Een Bijbels woord voor karaktervorming is wijsheid. In de Bijbelboeken Spreuken en Prediker wordt deze wijsheid aangeleerd. Het is niet een wijsheid die bestaat uit de kennis over ingewikkelde theorieën, maar een wijsheid die zich laat zien in het leven van alledag: hoe je je opstelt naar de mensen om je heen, hoe je in staat bent om jezelf te beheersen, hoe je in staat bent om in mildheid en mededogen je op te stellen naar de medemens. Wijsheid is geloof dat je in praktijk brengt. Wijsheid is een karakter dat gevormd is door de bewogenheid van Christus en door de Heilige Geest. Ben je op deze manier gevormd door de bewogenheid van Christus en word je op deze manier geleid door de Heilige Geest ben je in staat om mede leiding te geven aan de gemeente.

Laat het zien in je werken

Wanneer je karakter gevormd wordt door Christus is dat te merken aan je daden, aan je opstelling, aan je spreken over anderen. Jakobus werkt uit waar hij concreet aan denkt: zachtmoedige wijsheid. Nu kan het woord *zachtmoedigheid* ons op het verkeerde been zetten. Zachtmoedigheid is geen softe houding. In het Grieks wordt ermee bedoeld dat je je niet snel door je toorn laat beheersen. Het is een vorm van zelfbeheersing, waarbij je in staat bent om je gedachten en je tong te beheersen. Het is geen teken van soft gedoe of van zwakte, maar van kracht: je laat je niet meeslepen en je bent in staat om jezelf tot de orde te roepen en te kalmeren. Je gaat de strijd met jezelf aan en je merkt dat je zover komt dat je vordering maakt. Het is deze strijd met jezelf die je wijs maakt. Het is deze strijd met jezelf waardoor duidelijk wordt dat Christus in je woont. Het is deze strijd met jezelf die laat zien dat je steeds meer van Hem wil zijn.

Bittere afgunst en eigenbelang

Als Christus niet in je hart woont, dan wordt je hart door andere machten beheerst: afgunst en eigenbelang of egoïsme. Je wil dat de hele wereld om jou draait en je kunt het niet hebben als de aandacht naar anderen uitgaat. Als je hart er zo aan toe is, moet je maar helemaal geen ambitie hebben om een leraar in de gemeente te worden (3:1). Dan is je houding verkeerd: je bent niet op het heil van de ander gericht, maar op het verhogen van je eigen status. Met zo'n hart kun je zelfs de waarheid in een leugen veranderen. Zo'n hart is niet vervuld van Christus. In het hart is een andere macht aan het werk. Niet de Heilige Geest werkt in je, maar je staat onder invloed van de duivel.

Het effect op de gemeente

Je merkt het effect op de gemeente als het hart van de leden en de leiders niet door Christus wordt vervuld maar onder invloed staat van de duivel: Je krijgt ruzie en gedoe. Je gaat voor je eigen belang in de gemeente en wil niet luisteren naar wat een ander te zeggen heeft. Wat een goede strijd had moeten zijn, onttaardt in een machtsstrijd waarbij iedereen beschadigd raakt. Je doet alsof je ideeën gevoed worden door het Woord van God, maar ze missen de liefde die ook nodig is. Het gebrek aan liefde is een gebrek aan een karakter dat gevormd is door de Heilige Geest. Je mist in de gemeente de bewogenheid van Christus. Je kunt er een sticker van vroomheid op plakken, maar je houdt jezelf en anderen voor de gek. Je doet alsof je Gods strijd voert, maar je bent voor jezelf bezig. Dit komt niet van God vandaan. Dit komt niet van boven, niet uit de hemel. Je hart is verkeerd. Je put uit de verkeerde bron. Er is bekering nodig: bekering tot Christus, breken met het oude leven, vervuld raken met de Geest en de bewogenheid van Christus.

Een andere geest

Jakobus wijst er nog maar eens op dat het ook anders kan. Je kunt wijs worden. Je karakter kan gevormd worden. Aan je boom kunnen goede vruchten groeien, als de wortels maar in goede aarde staan. Als de bron zuiver is en niet troebel of verzuurd. Als Gods Geest in je werkt, dan komt er een oprechtheid, je wordt authentiek, je wordt betrouwbaar, iemand uit een stuk. Je wordt als mens plezieriger. Je krijgt een goede uitstraling. De mensen om je heen merken het dat niet meer op je eigenbelang gericht bent, maar dat je hen op het oog hebt en het goede voor hen wenst. Je hoeft geen ruzie meer te zoeken, maar je kunt een open houding aannemen. Je leert het om te luisteren. Je bent zelfs voor rede vatbaar. Het bijzondere aan je is dat anderen merken dat je van Christus bent. Ze zien in je wat Gods vrede en mildheid doet. Ze ervaren in het contact met je wat Gods barmhartigheid betekent. Zo kun je in de gemeente van betekenis zijn, ook als je geen leider bent. Zo kan de Heere je gebruiken. Zo ben je tot zegen voor anderen in de gemeente. Zelf mag je ook iets van die zegen ervaren: wat je zaait is ook voor jezelf tot zegen (3:18).

Vragen

- 1) Wanneer is het spreken over iemand roddel en wanneer een vorm van betrokkenheid?
- 2) Hoe kun je een roddel veranderen in evangelie?
- 3) Wat is er nodig voor die zelfbeheersing, waarbij je ook je tong kunt beheersen?
- 4) Welke eigenschappen heeft iemand nodig die een (leidinggevende) taak in de gemeente op zich neemt?
- 5) Hoe kun je de Geest ontvangen, die je deze wijsheid leert.
- 6) Herken je in jezelf de strijd met jezelf om jezelf te beheersen? Kun je er iets over vertellen?
- 7) Waarom breekt afgunst en eigenbelang (egoïsme) af?

